

Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag, SOU 2020:47

(S2020/06592)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Utredningens förslag: 4.1.1 Behov av förändring

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) ställer sig positiv till utredningens förslag avseende att en ny socialtjänstlag ska ersätta den nuvarande. Det framgår av utredningens resonemang kring lagförslaget att bestämmelserna i lagen huvudsakligen gäller barn, men i vissa fall även unga. Det framgår även av utredningen att det inte är helt tydligt vem som räknas som ung eller varför unga omfattas av vissa bestämmelser men inte andra. Vidare framgår det att utredningen inte har haft utrymme att göra en genomgång i dessa delar, varför nuvarande uppdelning förs vidare till den nya lagen. MUCF ställer sig kritisk till att denna genomgång saknas i utredningen. MUCF anser att avsaknad av tydlighet avseende vem som räknas som ung kan innebära att ungdomsperspektivet inte synliggörs och att unga i förlängningen inte får insatser anpassade utifrån sina specifika behov, då dessa kan skilja sig från de behov barn respektive vuxna har.

Utredningens förslag: 6.2.4 Öppna insatser

MUCF ställer sig positiv till utredningens bedömning att socialtjänstlagen omformuleras till att ange att socialnämnden får besluta om bistånd för livsföringen till barn som har fyllt 15 år, även utan vårdnadshavarens samtycke. Detta då det stärker unga personers egna möjligheter att påverka sin livssituation samt då det ger ökade möjligheter för unga att forma sina egna liv.

Utredningens förslag: 7.2.3 Socialtjänsten ska främja jämställda levnadsvillkor

MUCF bedömer att utredningens förslag att socialtjänsten utöver att främja människors jämlika levnadsvillkor även ska främja människornas jämställda levnadsvillkor är bra.

MUCF instämmer i utredningens bedömning att det krävs att både begreppet jämlika och jämställda levnadsvillkor tydligt anges bland socialtjänstens övergripande mål. Som jämställdhetsintegrerad myndighet bedömer MUCF tillägget avseende att socialtjänstlagen även ska omfatta jämställda levnadsvillkor som viktigt. MUCF bedömer vidare att detta har betydelse utifrån att tillägget även kan stärka arbetet gällande regeringens övergripande mål för jämställdhetspolitiken, att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället samt sina liv.

Utredningens förslag: 8.3.4 Bestämmelser som omformuleras för att inriktas på insatser

MUCF ställer sig positiv till utredningens bedömning att socialnämnden särskilt ska beakta att personer som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation.

Våld eller andra övergrepp av närstående

MUCF ställer sig positiv till utredningens resonemang avseende att det är rimligt och lämpligt att kvinnor som utsätts för våld och andra övergrepp av en närstående man synliggörs i lagstiftningen. I utredningens förslag beskrivs att socialnämndens ansvar är att särskilt beakta våld eller andra övergrepp av en närstående, i synnerhet när det gäller kvinnor som är eller har varit utsatta för mäns våld. MUCF anser att detta tydliggörande kan stärka arbetet mot våld av närstående, och därmed kan bidra till att minska mäns våld mot kvinnor, vilket är i linje med regeringens inriktning och mål för jämställdhetspolitiken.

Vidare är MUCF positiv till att det i utredningen lyfts att mäns våld mot kvinnor har en stark koppling till närliggande former av våld såsom våld i samkönade relationer och våld mot barn. MUCF delar därmed utredningens bedömning att det är viktigt att i arbetet med mäns våld mot kvinnor ha ett brett perspektiv som omfattar även närliggande former av våld. MUCF delar därför utredningens bedömning att använda den könsneutrala formuleringen ”personer”, för att därmed inkludera samtliga enskilda som utsätts för våld av närstående.

MUCF saknar dock ett tydligt ungdomsperspektiv i utredningen kopplat till våld av närstående. Unga personer, främst unga personer som identifierar sig som tjejer, behöver tydliggöras ytterligare i resonemanget. Det för att säkerhetsställa att unga personer får de insatser de är i behov av - i en ibland akut och livshotande situation. MUCF anser därmed att ungdomsperspektivet är av hög betydelse då unga personer kan ha omfattande behov och befinna sig i en komplex situation. MUCF bedömer att en avsaknad av ett tydligt formulerat ungdomsperspektiv kan innebära att unga inte får insatser, anpassade utifrån sina specifika behov, eftersom ungas behov kan skilja sig från de behov vuxna i en liknande situation har.

Våld eller förtryck kopplat till heder

MUCF instämmer i utredningens bedömning att socialnämnden även särskilt ska beakta att personer som är eller har varit utsatta för våld eller förtryck som syftar till att bevara eller återupprätta en persons eller familjs, släkts eller annan liknande grupps heder kan vara i behov av insatser för att förändra sin situation.

Vidare ser MUCF positivt på att det i utredningen lyfts att våldet och förtrycket ofta är riktat mot flickor och unga kvinnor, även om det av utredningen framgår att vuxna kvinnor, unga män, hbtq-personer och personer med intellektuell funktionsnedsättning också drabbas.

Utredningens förslag: 17.3.2 Ny bestämmelse om insatser utan behovsprövning

Civilsamhället som utförare

MUCF saknar i utredningen en konsekvensanalys av hur organisationer i civilsamhället ställer sig till och påverkas av förslaget om att insatser kan ges utan individuell behovsprövning. Civilsamhället kan vara en betydande aktör i insatser som kan ges utan behovsprövning, exempelvis vid insatser kopplade till våld av närstående. Utredningens förslag innebär att civilsamhället i de fall de står som utförare av insatser även ansvarar för att informera den enskilda om de insatser och stöd som kan erbjudas genom socialnämnden. Det innebär ett stort ansvar för utföraren, för att säkerhetsställa att den enskilde får rätt information och stöd utifrån sina specifika behov.

Vidare saknar MUCF ett tydliggörande i utredningen avseende vad som är socialnämndens respektive utförarens ansvar vid öppna insatser utan behovsprövning. Oklarheter gällande ansvarsfördelning får inte föreligga, då det i förlängningen kan innebära att enskilda inte får den information samt de insatser de är i behov av.

Utredningens förslag: 17.3.4 Insatser utan behovsprövning till barn som har fyllt 15 år

MUCF ställer sig positiv till utredningens förslag att socialnämnden får, även utan vårdnadshavarens samtycke, tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning till barn som fyllt 15 år. Detta då det stärker unga personers egna möjligheter att påverka sin livssituation samt då det ger ökade möjligheter för unga att forma sina egna liv.

Utredningens förslag: 19.2.3 Bestämmelsen om barnets bästa anpassas till barnkonventionens lydelse

MUCF ställer sig positiv till utredningens förslag att det ska införas en kompletterande bestämmelse som anger att vid bedömningen av barnets bästa ska hänsyn tas till barnets åsikter. Detta då det stärker unga personers egna möjligheter att påverka sin livssituation samt då det ger ökade möjligheter för unga att forma sina egna liv.

Övriga synpunkter

Det framgår av utredningen att syftet med uppdraget är att utforma en socialtjänst som bidrar till social hållbarhet med individen i fokus och som med ett förebyggande perspektiv ger människor lika möjligheter och rättigheter. För att säkerhetsställa detta anser MUCF att kön bör benämnas på ett mer inkluderande sätt än flickor och pojkar, kvinnor och män, för att synliggöra personer som varken identifierar sig som flicka eller pojke, kvinna eller man. MUCF:s förslag är att istället skriva "alla oavsett kön" eller i andra hand "flickor, pojkar, kvinnor, män och personer med annat kön".

I övrigt har Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor inga synpunkter.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Handläggare Emma Elovsson har varit föredragande. Senioranalytiker Tiina Ekman har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

namn
titel